

Safer and healthier work at any age

Workshop report: Greece

No. EUOSHA-PRU/2013/C/02

July 2014

NOFER INSTITUTE OF OCCUPATIONAL MEDICINE

The authors of this report are Mr. Ilias Banoutsos and Dr. Panayiotis Papadopoulos (Ergonomia SA), reviewed by Athina Kosma and Alice Belin (Milieu). This report is provided under Contract No EUOSHA-PRU/2013/C/02.

Milieu Ltd. (Belgium), 15 rue Blanche, B-1050, Brussels, tel: 32 2 506 1000; Fax 32 2 514 3603; e-mail: claire.dupont@milieu.be and alice.belin@milieu; web address: www.milieu.be

Contents

- I. Background..... 5**
 - 1.1 European project “Safer and Healthier Work at Any Age” 5
 - 1.2 Greek workshops (25-26 June 2014)..... 5
- II. Day 1: Safer and healthier work at any age..... 6**
 - 2.1 Introduction and Plenary session presentations..... 6
 - 2.2 Group discussion and conclusions..... 9
- III. Day 2: Rehabilitation and Return-to-Work..... 14**
 - 3.1 Introduction and Plenary session presentations..... 14
 - 3.2 Group discussion and conclusions..... 15
- I. Annex 1: Workshop programmes..... 17**
 - 1.1 Day 1 programme 17
 - 1.2 Day 2 programme 20
- II. Annex 2: Participants lists 23**
 - 2.1 Day 1 participants list..... 23
 - 2.2 Day 2 participants list..... 25

I. Background

1.1 European project “Safer and Healthier Work at Any Age”

This report describes a workshop organized within the framework of an EU pilot project initiated by the European Parliament called “Safer and Healthier Work at Any Age”. The pilot project focuses on the safety and health of older workers within EU member states. The project is coordinated by the European Agency for Safety and Health at Work (EU-OSHA) and implemented by a consortium led by Milieu Ltd (other consortium partners include: COWI, IOM, IDEWE, FORBA, GfK, NIOM).

The project aims to assess the prerequisites for Occupational Safety and Health (OSH) strategies and systems within different EU member states to take account of an ageing workforce and to ensure better prevention for all throughout working life. The results will assist in policy development and provide examples of successful and innovative practices. In doing so, the work aims to highlight what works well, what needs to be done or prioritised and to identify the main drivers and obstacles to effective implementation of policy initiatives in this area. Special attention is also given to rehabilitation and reintegration programs for sick or injured workers.

During the project, national desk studies are carried out to identify examples of strategies and programmes in the field of OSH/ older workers and rehabilitation/ return-to-work, and to analyse the current situation of strategies and programs within these fields. As an outcome of the national desk studies, country reports are prepared in all EU Member States. While the country reports will bring together extensive information and a number of good practices, they will not paint a complete picture of how these translate into practice.

An important part of the project is therefore to organise national expert workshops and stimulate discussion between key OSH/ rehabilitation intermediaries in selected Member States. This will result in additional details and examples that can be added to the country report but will also support the interpretation of the information collected, linking it to the specific context and situation of the country. Finally, the workshops allow to collect views and opinions from the different stakeholders on what works well, what could be improved and what are the drivers, needs and obstacles to effective workplace practices for sustainable work and to the effective rehabilitation of sick and injured workers.

1.2 Greek workshops (25-26 June 2014)

In Greece, a full day workshop took place on the topic of OSH and older workers on Wednesday 25 June 2014. In the workshop, experts and policy makers came together to discuss the implementation and effectiveness of policies, practices and strategies (at national level and within companies) that play a role on safer work at any age. The workshop was held at the Royal Olympic Hotel in Athens. A second half a day workshop was organised on Tuesday 26 June 2014 at the same place focusing on rehabilitation and return-to-work. During this workshop, policies, practices and problems in these areas were highlighted and the experts discussed how rehabilitation and return-to-work services can be promoted. Both workshops were organised by Ergonomia SA together with Milieu Ltd Consortium. They were moderated by Mr. Nikos Sarafopoulos, Director of the Labour Inspectorate (Regional Directorate of Western Greece). The programmes for both workshops are included in Annex I, whereas the participants lists for both workshops can be found in Annex II.

II. Day 1: Safer and healthier work at any age

2.1 Introduction and Plenary session presentations

A general welcome was given by Dr Panayiotis Papadopoulos (*Director at Ergonomia SA*) who chaired the workshop, presenting the objectives of the EU-OSHA project “Safer and healthier work at any age” as well as the specific aims of the workshop. The moderator, Mr. Nikos Sarafopoulos, informed the participants on the programme and the discussion arrangements of the workshop. The presentations covered the issues below.

The activities of the Ministry of Labour for the protection of ageing workers in general

Mr Konstantinos Pantazis (*Special Secretary of the Labour Inspectorate -S.E.P.E.*), in a brief address, presented the activities of S.E.P.E. aiming at the overall protection of ageing workers. The rise, in average, of life expectancy requires care for healthy and productive ageing workers, including necessary adaptations at the workplace. The protective framework for older workers is set through the general obligation of employers to prepare a written occupational risk assessment, the obligation to use the services of a safety officer and an occupational physician, as well as protection measures against discrimination in the workplace.

The legislative framework for the safety and health of ageing workers

Mr Antonios Christodoulou (Deputy Head of the General Directorate of Working Conditions and Health of Work at the Ministry of Labour and Social Protection) following a brief reference to the strategic framework of EU for health and safety 2014-2020, focused on Article 18 of the recent, codifying, OSH Law (Law 3850/2010) that provides for health surveillance of workers (of all ages). According to these provisions, the Occupational Physician (OP) conducts a medical examination of workers related to their work, following initial recruitment or job change and any medical examination at the discretion of the labour inspector upon request of the workers’ committee for occupational safety and health (OSH). The OP also assesses the capacity of the workers for their specific job, evaluates and records the results of medical examinations and issues a certificate for fitness for work notifying the employer accordingly. In enterprises with less 50 workers, there is no legal requirement for an OP, therefore no medical examinations are carried out.

Presentation of the initiatives of Economic and Social Committee for active ageing

Mr Ilias Iliopoulos (*Vice President of the Economic and Social Committee -OKE*), presented the Committee's initiatives on active ageing. He stressed that the generalised economic recession does not provide a good basis for an objective study of the issue of working at an older age. In the context of political and social dialogue in Greece, declarations vary; some advocate for no increase of the retirement age, but commitment for OSH improvement actions for the entire working life, while others are more favourable to managing the issue of ageing at work with initiatives like: better staff coordination, strengthening of the +55 age groups through counselling, training, dialogue and public information. However, these general declarations give rise to negative trends permitting limited only changes, of any kind, to the present situation.

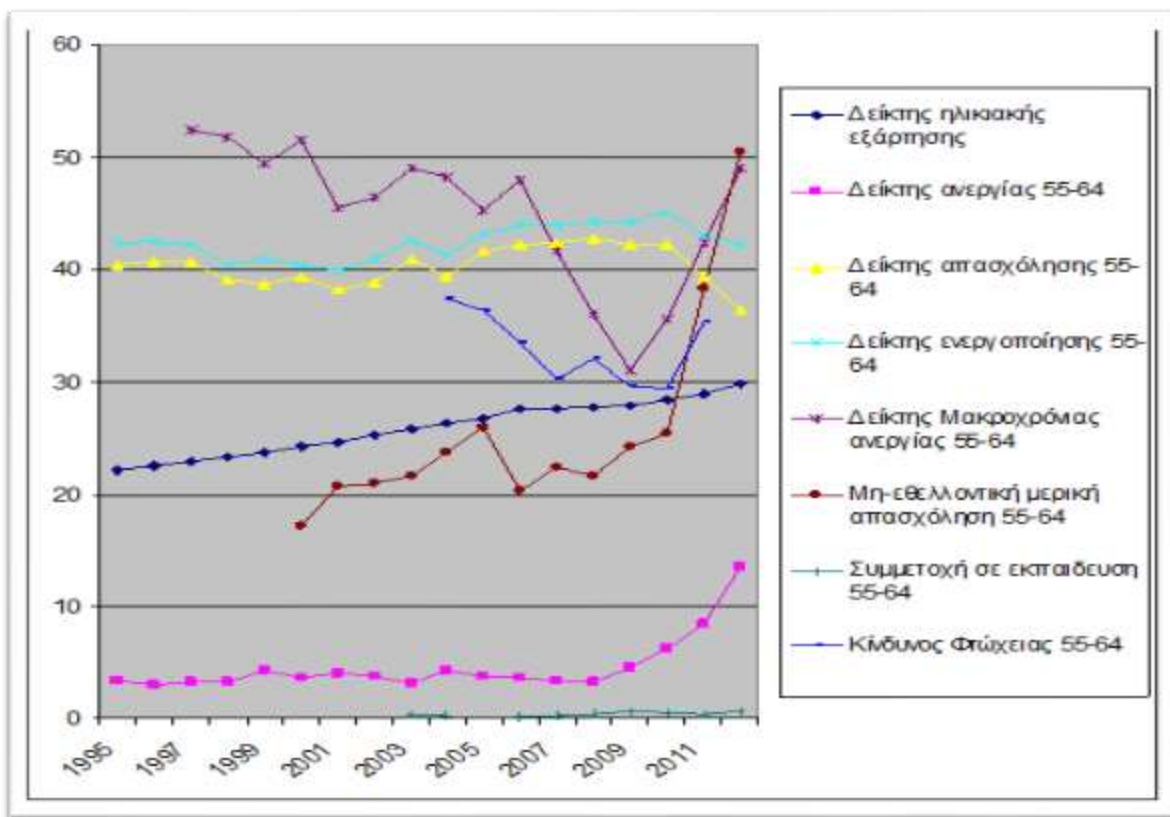
Occupational safety and health conditions as a prerequisite for the utilization of workers over 55 years

Mr Vassilios Makropoulos (Professor of Occupational Medicine at the National School of Public Health) elaborated on OSH conditions as a prerequisite for the employment of workers aged over 55 years. He mentioned that indicators like frequency of work accidents and absenteeism appear to be similar between young people and ageing workers and therefore such indicators shall not be the ground for any discrimination against either young or older employees. Although productivity is

higher among young people, older workers usually demonstrate higher work quality which offsets the former. He stressed that preventive measures for health and safety at work should be directly connected with the national health system of preventive medicine, and added that working conditions data should be correlated with the general morbidity records. Finally, he pointed out that the national insurance system cannot afford any more to ignore the long stated need of incorporating in their strategy specific OSH preventive policies, in order to minimise the cost incurred to them by work accidents and occupational diseases.

Employment issues and active ageing policies in Greece before and during the economic recession

Mr Kostas Dimoulas (*Researcher at the Labour Institute of the General Confederation of Greek Labour - INE-GSEE and Assistant Professor at Panteion University*) analysed the problems of employment and active ageing policies in Greece before and during the financial crisis. The following diagram presents the evolution of certain employment trends of ageing people.

He emphasized that:

- Employment policies for ageing people are not part of a broader context and coherent strategy to deal with ageing. Existing employment policies primarily serve the objective of cutting public social expenditure.
- There is no synergy or complementarity between policies but a patchwork of measures devised by disparate state entities.
- The absence of monitoring and evaluation of results does not allow the systematic knowledge of their practical implementation.
- The way the employment system and the labour market in Greece are structured favours early retirement, despite proclamations to the contrary.

Ageing and Production: A Challenge for the organization of work and employment

Mr Platon Tinios (Assistant Professor at the University of Piraeus), presented some more general considerations. Ageing is known to pose macroeconomic challenges to production and competitiveness, fiscal and social policy. A necessary (but not sufficient) condition is the lengthening of working life. However, this trend, simply, cannot only be legislated. Adjustments are required both in production and life. General macro wish lists should be translated into to-do-lists of practices for individuals and enterprises. Some of the key questions, concerns and contradictions prof. Tinios include the following: Why are more employees required? There is the fallacy of the “fixed stock of work”. Can people work longer when considering health and disability issues? Will they want to work longer? Will employers want to hire more workers? Is the planning of retirement by an individual possible? In order to answer these questions, information concerning better prevention policies, innovative production, innovations in human resource management, innovations in pensions has to exist and be used. Finally, the role of the state on all these is critical.

Protection of ageing workers in the context of health insurance

Mr Theodore Konstantinides (*Professor of Medicine at University of Thrace and President of the Hellenic Institute for Occupational Health and Safety - EL.IN.YAE*), focused on the correlation between age and productivity, noting that the impact of ageing on productivity is questionable. Moreover, the growth of the tertiary sector mitigates this impact. Work organization issues that can affect the health of workers include:

- Changes in working hours and age (effect of work hours on circadian rhythm).
- Changes in work organization and age (effects of working at a fast pace and tight deadlines).
- Technological changes taking place at the workplace, require close monitoring of their health effects.
- Ergonomic issues and ageing workers (MSDs, lighting, presbyopia, working long hours on computer monitors).
- Stress at work in an ageing workforce.
- Changes in the international division of labour (shift of production to developing countries, overgrowth of services in developed countries in the context of globalisation).
- Age-related diseases in active working life: orthopedic disorders and osteoporosis, musculoskeletal disorders, chronic and degenerative diseases (cardiovascular diseases, malignant neoplasms). Younger employees: fractures; elderly: backache.

Terms and conditions for retirement. Incentives and obstacles - Quantitative data

Ms Konstantina Lekakou (*Head of Unit, International Insurance Relations Department of the European Union Pensions, Social Insurance Institution -IKA*), set out the terms and conditions for retirement after the wave of fiscal discipline measures and the consecutive adoption of a series of laws (e.g. Laws 3863/2010, 3996/2011, 4093/2012). The recent changes focused on pension cuts and established a higher retirement age (since 1-1-2013: 62 for women, 67 for men and 12,000 insurance days with a transitional period for some categories of workers). There is still a retirement scheme for the so called “*heavy and health-hazardous occupations*” providing retirement earlier than five years from the general age limits.

Ergonomic considerations for OSH work enhancement of ageing workers

Mr Nikolaos Marmaras (*Professor of Ergonomics at the National Technical University of Athens*), presented a general ergonomic approach to the working conditions of older workers. He said that older workers should be assigned tasks which they are more suitable and capable to execute than younger workers. He also stressed the need for research on the specific job conditions suitable for ageing workers as well as on the skills and work practices that they develop over their employment lifespan.

Case Study: “Strengthening the skills of occupational health professionals for the improvement of the health of the ageing workforce”

Ms Dina Zotas (*Institute of Preventive Medicine, Environmental and Occupational Medicine-Prolepsis*), presented the project which is implemented by partners (universities and organizations) from 13 EU countries and is coordinated by the Nofer Institute of Occupational Medicine, NIOM in Poland. The “*Strengthening occupational health professionals' capacities to improve the health of the ageing workforces e-CAPACIT8*” project started on April 2013, its duration is 40 months and its purpose is to strengthen the skills of health professionals at the workplace to meet the needs of an ageing workforce, by developing educational tools tailored to the conditions and needs of each participating country.

The views of the General Confederation of Workers in Greece on the context of safer and healthier work for workers at any age

Mr Alexandros Kominis (*Member of the Council of General Confederation of Labour of Greece - GSEE, responsible for OSH*), focused on the economic crisis, job insecurity and the risk of unemployment. He stressed that the high standards of health and safety at work and the adoption of occupational risk prevention practices constitute:

- a prerequisite for an anthropocentric, sustainable and inclusive growth,
- the necessary condition for a just and competitive economy,
- the key component to achieving on one hand employment, equity and social cohesion, and on the other a necessary condition for budgetary savings and ensuring the sustainability of social security funding.

The views of the Hellenic Federation of Enterprises (SEV) on the approach of ageing workers

Ms Rena Bardani, (*Director of Human Resources Sector in the Hellenic Federation of Enterprises-SEV*), said that a lot can be done in order to promote occupational safety and safety in view of becoming a key priority for every enterprise for all ages. Improving the conditions at the work place is of prime importance, not only because of the value of human life, but also because of the impact it has on reducing the economic and social costs of occupational diseases and accidents. Businesses should be governed by social values. Concerns for health and safety as well as information and training of workers are part of the social role of any business. SEV believes strongly in promoting education on occupational safety and health and in the development of a preventive culture in the context of OSH management.

The issue of management of Active Ageing: Problems and Challenges

Apostolos Xirafis (*Secretary General at the Economic and Social Committee - OKE*) said that in times of acute fiscal crisis, unemployment is high both for the younger as well as for the ageing part of labour force. The tendency in both cases is for unemployment to rise simultaneously. Therefore some actions and commitments must refer to all age groups. There is no conflict among generations; on the contrary it is important to promote solidarity among them. He added that unemployment of the 55-64 age group, following five years of economic recession, rose from 3% (2008) to 16.2% (2013).

2.2 Group discussion and conclusions

A discussion followed the presentations. As the number of participants at that time was smaller, the discussion was organised in one large group. The discussion evolved around the main subjects, problems and questions raised during the presentations.

At the beginning the moderator, Mr. Sarafopoulos, made reference to the following demographic data (figure 1 and table 1) that were presented for a better understanding of the issue of the ageing population in Greece (Source: S. Robolis – V. Betsis, INE-GSEE, Athens 09.12.2013).

Figure 1: The Age Pyramid, 2010

(blue: men, green: women, left and right: age, bottom: population)

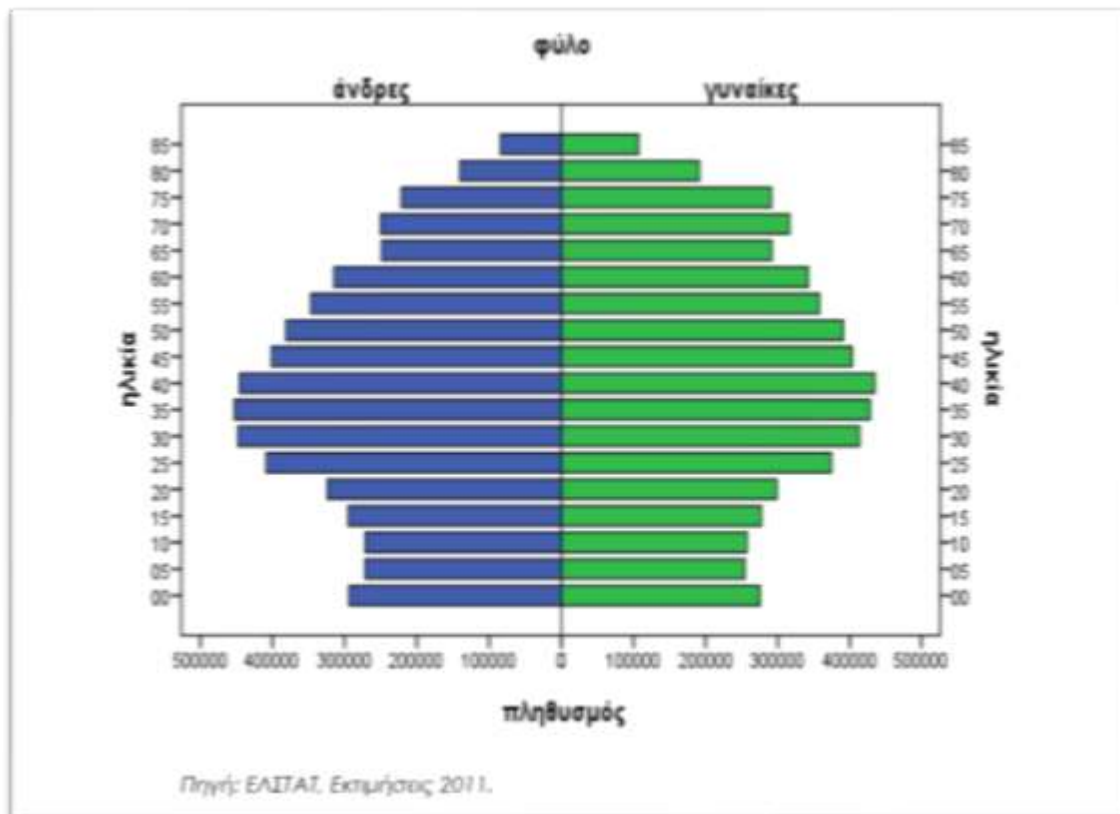

Table 1: Percentage distribution of population (total-men-women) according to age groups for the period 1951-2010

Πίνακας 1: Εκατοστιαία Κατανομή Πληθυσμού κατά φύλο και Ομάδες Ηλικιών 1951-2010

Φύλο-Ηλικία	1951	1961	1971	1981	1991	2001	2010
0-14	28,8	26,7	25,4	23,7	19,2	15,2	14,4
15-64	64,5	65,1	63,7	63,6	67,1	67,7	66,7
65+	6,7	8,2	10,9	12,7	13,7	17,1	18,9
Άνδρες							
0-14	30,3	28,2	26,6	24,8	20,1	15,8	14,9
15-65	63,6	64,6	63,6	63,7	67,7	69,0	68,2
65+	6,1	7,2	9,8	11,5	12,2	15,2	16,9
Γυναίκες							
0-14	27,4	25,4	24,1	22,6	18,5	14,6	13,8
15-65	65,3	65,5	63,9	63,5	66,4	66,5	65,2
65+	7,3	9,1	12,0	13,9	15,1	18,9	21,0

Πηγή: ELSTAT, Εκτιμήσεις 2011

The evolution of the distribution of the population according to age is reflected in Table 1, which presents a continuing decline of births (child population 0-14 years), while the proportion of elderly people is constantly increasing, primarily as a result of low birth rates and secondarily due to the increase of life expectancy. The table also shows the percentages of age groups 15-64 which constitute the productive part of the population, as well as the percentages of older population aged over 65 years.

Table 2 presents the evolution of life expectancy. The mortality rate in Greece is constantly decreasing and this is also reflected in the progressive increase of life expectancy. Life expectancy at birth is currently estimated at about 78 years for men and 83 years for women. Over a period of 50 years (1960 -2009) the life expectancy has increased by ten years. This increase is attributed to age groups of the older population (living longer) and the reduction of infant mortality.

Table 2: Life expectancy in Greece for men and women for the period 1961-2009

Πίνακας 2 Ελλάδα: Προσδοκώμενη Ζωή κατά φύλο και ηλικία 1961-2009							
Φύλο-Ηλικία	1960	1970	1980	1990	2000	2009	Μεταβολή (%) 2009/1960
Άνδρες							
0	67,3	70,1	72,2	74,6	75,4	77,6	15,3
25	48	49,3	49,7	51,2	51,6	53,5	11,5
45	29,4	30,5	30,9	32,4	32,8	34,7	18
65	13,4	13,9	14,6	15,7	16,2	17,9	33,6
Γυναίκες							
0	70,4	73,6	76,6	79,4	80,5	82,9	17,8
25	50,7	52,2	53,5	55,6	56,3	58,4	15,2
45	31,7	33	34,1	36,1	36,8	38,9	22,7
65	14,7	15,3	16,7	17,9	18,3	20,4	38,8

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και ΠΟΥ, Πίνακες Επιβίωσης, 1960-2010

The discussion that followed focused on the following issues:

- i. The socioeconomic conditions, the terms of employment and the working conditions, the specific job requirements on physical, mental and psychological aspects, and the work-life balance are the main factors determining the safety and health of workers of all ages.
- ii. A modern approach of human resources management apart of ensuring the safety and health of employees (considered as the base line) aims at ensuring a work-life balance, descent salaries, benefits, continuous development through training, advancing of skills, as well as talents and experience management for career development.
- iii. In general, the capacity for work of the older age groups (55-67) cannot be secured without the active contribution of occupational medicine and ergonomic adaptation both general and work station specific, in a work environment respecting the implementation of laws.
- iv. The ergonomic adaptation of work on the individual's characteristics through improvement of the workplace (organisation, hardware, software) and training constitute an important contributing factor for safer and healthier work at any age.
- v. An important tool, as well as legal requirement, is the written occupational risk assessment provided by directive 89/391/EC, examining the risks for all groups of workers (including the older ones) which should be implemented in all companies. The weaknesses concerning the written occupational risk assessments (generic or without measurements) particularly in SMEs where the vast majority of the Greek population is employed, impede the consideration of initiatives needed for safer and healthier work at any age.

- vi. The “*Human Resources Development*” program included in the National Strategic Reference Framework for the programming of EU Funds at national level (ESPA), could provide, to some extent, the financial resources needed for the decrease of unemployment (particularly at ages over 55) and for the implementation of actions targeted at specific age groups.
- vii. Early retirement is promoted in many cases both at national as well as at enterprise level, despite declarations for the contrary.
- viii. Several Laws concerning retirement were introduced during the fiscal discipline period (e.g. N.3863/2010); these determine since 1-1-2013, through conditional transitional periods, new retirement age limits: 62 years for women and 67 for men. The so called “*voluntary retirement*” schemes implemented in several sectors under restructuring (e.g. banking, telecoms) constitute an important derogation.
- ix. Some professions, like builders and miners (in the 2-12-2011 Ministerial Decision for “heavy and health-hazardous occupations” 61 work places and 38 professional specialisations are listed), are entitled to early retirement (5 years earlier).
- x. In the social dialogue framework, all social partners should mutually take into account the analysis and findings of their supporting, research organisations (e.g. INE/GSEE, IOBE) aiming at osmosis in decision making as well as in joint continuous monitoring of the implementation of their commitments related to the themes of the workshop.
- xi. A change of mentality and culture is needed aiming at strategic thinking and holistic perception, making the best use of expertise and experience.

The conclusions of the discussion (without prioritisation) are summarized as follows:

1. Important indicators like frequency of work accidents and absenteeism are similar between young and older workers, although the causes may vary. Therefore discrimination cannot be justified against either age group of employees.
2. Productivity may be higher among young people. However, ageing workers can offer higher quality of work, which offsets the former.
3. Retention at work programs for ages over 55 are usually successful. Key factors for their success are consistency and continuity. Good examples include: the unemployment subsidy up to 1,500 days remaining for retirement, the insurance coverage of cost of medical care of the elderly and programs implemented in the social sector.
4. Musculoskeletal fatigue or strain, changes in working hours, chronic degenerative diseases etc. do not favour the employment of ageing workers. However, ergonomic interventions and adaptation of work organisation can contribute positively. Similar adaptations are needed for the evaluation criteria of ageing employees’ and when roles or jobs are allocated to them.
5. A negative dimension is the lack of resources to support return to work. In any case, reintegration necessitates prevention programs with an adequate budget.
6. It is noted that in periods of economic recession and restructuring, unemployment is high both for young and older workers. The tendency in both cases is for unemployment to rise simultaneously for both age groups. Therefore some actions and commitments should refer to all age groups, in a spirit of solidarity, since there is no conflict of interests among them.
7. Remuneration of ageing workers is usually higher due to “*professional maturity*” and “*long working experience*” benefits (which in our days are drastically limited). This higher remuneration cost for older workers, is offset by their higher-quality of work. Additionally, the elderly may serve as mentors for younger workers facilitating safe succession at low cost. It was mentioned that in some EU countries (Spain and the Netherlands) employers are demotivated from firing workers who are less than five years from retirement date by having to pay only part of their insurance cost until retirement (reduction of social security employers’ contributions).

8. Preventive measures for health and safety at work should be directly connected with the national health system of preventive medicine, and working conditions data should be correlated with the general morbidity records.
9. Data on accidents at work and occupational diseases are indispensable for planning a preventive strategy and any cost/benefit analysis.
10. It is questionable how and to what extent the victims of accidents or occupational diseases are covered. Also, the cost borne by the insurance funds (e.g. IKA) is not known yet.
11. Voluntary retirement schemes implemented in sectors under restructuring (eg banking, telecommunications), constitute a short-sighted policy. Data show that the labour market follows its own ‘rules’ (see point 7 above).
12. Concerning the insurance category of “*heavy and health-hazardous occupations*” listing 61 workplaces and 38 professional specialisations which are entitled to retirement 5 years earlier than the general pension age, there is a need for the documented examination of working conditions in these workplaces informing the stakeholders and taking into account their interests.
13. There is ambiguity over the insurance preconditions for retirement, although many regulations have been consolidated. It is worth considering whether the SMEs employers’ organisations or the newly introduced General Business Registry (GEMI) which has as its basic scope the computerization and automation of registration and monitoring procedures of commercial enterprises could contribute positively for the provision of information and training.
14. The current period of economic recession, having adversely influenced all facets of society, does not provide the right timing for an objective study and dialogue of the issue under discussion.

III. Day 2: Rehabilitation and Return-to-Work

3.1 Introduction and Plenary session presentations

A general welcome was given by Dr Panayiotis Papadopoulos (Director at Ergonomia SA) who chaired the workshop, presenting the objectives of the EU-OSHA project “Safer and healthier work at any age” as well as the specific aims of the second workshop. The moderator, Mr. Nikos Sarafopoulos, informed the participants on the programme and the discussion arrangements of the workshop. The presentations covered the issues below.

Labour legislation on work accidents and occupational diseases

Mr Antonios Christodoulou (Deputy Head of the General Directorate of Working Conditions and Health of Work at the Ministry of Labour and Social Protection), following a brief reference to the strategic framework of EU on health and safety 2014-2020 focused on Article 18 of the recent, codifying, OSH Law (Law 3850/2010) that provides for health surveillance of workers of all ages. He stressed that when occupational health surveillance is practiced properly, accidents, as well as occupational diseases may be reduced. (quoted national legislation: IKA Circular No. 45/24.6.2010 on the definition of “occupational accident” on the basis of article 4 § 8, & article 34 § 1 of Law 1846/51 and Presidential Decree No. 41/2012 setting the “National list of occupational diseases” in compliance with Commission Recommendation 2003/670/EC of 19.09.2003 on the European schedule of occupational diseases).

Insurance coverage of temporary or permanent incapacity. Terms for retirement or return to work

Ms Helen Niarchakou (*Director, Disability and Occupational Medicine Directorate, Social Insurance Institution - IKA*), referred to the provisions for awarding disability pensions (article 28 § 2 and article 29 § 5-7 of Law 1846/1959, as amended and supplemented). The retirement due to disability presupposes both work incapacity for health reasons (certain minimum degree of disability) as well as insurance disability (minimum time conditions). For disability due to accident, one day insurance is sufficient. The certification of disability, since 09.01.2011 (after Law 3863/2010), is the responsibility of the Disability Certification Centres (KE.P.A.) operated by IKA which provides special benefits through another set of arrangements. However, IKA has no authority to develop specific rehabilitation programs.

Ageing workers, data and necessary information. Studies of active ageing

Ms Maria-Magdalene Tsipra (*Lawyer, external collaborator of the Economic and Social Committee-OKE*), referred to ageing workers and active ageing studies. It was stressed that active ageing is a function of various general policies which do not assess the impact on the employment of workers over 55 years old. She proposed the establishment of both preventive and curative health policies and activities for this age group, and interventions targeted at the macro and micro level, which should be the result of social consultation and dialogue in order to be successfully implemented.

Necessary steps to reintegrate workers to work after an accident or illness

Mr Vassilios Makropoulos (Professor of Medicine at the National School of Public Health) stressed the necessity of addressing this multifaceted topic from different angles: a) the protection of workers' health (physiology, psychology, occupational health, fitness for work), b) the protection of rights at work (discrimination and equal treatment, recovery, workstation ergonomics and work organization with design criteria for all), c) social and economic aspects (prosperity, welfare, social security, support), d) legislative aspects (“heavy occupations”, immigration, taxation, social security laws), e) special collective agreements, etc.

The views of GSEE for the rehabilitation and return to work within the framework of more safety and occupational health at all ages

Mr Alexander Kominis (*Member of the Board of the General Confederation of Workers of Greece-GSEE, responsible for OSH matters*), presenting the views of GSEE underlined the following necessities: a) provision of specialized information to workers in the context of lifelong learning, b) participation in targeted training, retraining and vocational guidance if needed, c) functional and ergonomic redesign of work stations or even redesigning of jobs, and d) development of corporate social responsibility. He explained that the economic recession has sharply increased unemployment and has been the cause of poverty and new forms of discrimination.

Corporate responsibility initiatives for the safety and health of workers at all ages

Ms Maria Alexiou, (*President of the Network for Corporate Social Responsibility*), identified the Network's initiatives for the safety and health of workers at all ages, explaining that it is documented that good business practices addressing ageing workers needs enhance also the overall OSH efforts, support effective management of human resources and empower the corporate communications policy.

Ergonomic considerations upon return to work following an accident or illness

Mr Dimitris Nathanael (*Ergonomist PhD, President of the Hellenic Ergonomics Society*), presented several types of adaptation that can be carried out to the working environment, the work equipment but also to the tasks. The aim of such interventions is the improved and sustainable work efficiency, combined with a positive impact on physical, mental and psychological health of the worker. The ergonomist's approach is practical, always bearing in mind costs and benefits.

The occupational medicine in practice: assessment and capacity for work

Mr Vasilis Drakopoulos (*Ph.D, Occupational Physician –Specialist*), predicted a pessimistic future for Greece for in terms of “active ageing” because of: a) ageing of the population, the increase of retirement age, b) longer working life resulting to prolonged exposure to occupational hazards and therefore to an adverse impact on health, c) general lack of jobs and particularly jobs suitable for older workers, d) economic factor like reduction of pensions, increase of cost of living, spouse or children unemployment, productivity and cost spouse of living of older workers, etc.

3.2 Group discussion and conclusions

A discussion followed the presentations. As the number of participants at that time was smaller, the discussion was organised in one large group. The discussion evolved around the main subjects, problems and questions highlighted during presentations.

During the discussion it was highlighted that important impeding factors include the lack of data, of policies and practices promoting rehabilitation and return to work following an accident or illness. The conclusions, listed without prioritization, are as follows:

1. In the past, the prevailing perception was that following the award of a disability pension, one wouldn't return to work even in case his/her work incapacity was “restored” and the person was in fact able to return to work. It could even be argued that in most cases, workers that suffered an accident or illness did not pursue returning to work but, in the contrary, aimed at receiving a disability pension. Today, there is strong pressure to maintain disability benefits and pensions because they are necessary for the survival of people who cannot re-enter the labour market for reasons independent of their will.
2. The economic burden of rehabilitation is essentially borne by the victim itself and his/her family, which undeniably is a very heavy load. There is an urgent need for the creation of specialised rehabilitation structures, financially supported and linked to appropriate occupational risk insurance schemes.

3. It is imperative to change the culture and attitudes towards active ageing, introducing continuous and appropriate training in public administration and particularly of those a) responsible for recognising the special needs of elderly, for their protection, rehabilitation and return to work, b) responsible of adapting work to particular age needs and making it more flexible and c) responsible of adapting health services to the needs of an ageing population.
4. There is a need of implementing targeted training, retraining and vocational re-orientation.
5. Ergonomic interventions in redesigning the job or the work station may contribute substantially to return to work.
6. The high unemployment rates impede the return to work of those being absent for a long period of time due to health or other reasons. Discriminations are now visible, as well as poverty and social exclusion.
7. Current practices of discrimination against high earners prevent even more the return to work of ageing people, who in general are better paid. A proposal might be to provide subsidies to businesses, covering part of the insurance costs of the elderly coupled with counter motives for firing them.
8. The general principles of corporate social responsibility and the dialogue conducted in the Economic and Social Commission could develop a more positive frame of reference. This, however, must be concrete and practically binding.
9. The prevention of occupational risks remains the most important facilitating factor. At the same time, the rehabilitation of accident victims or the treatment of those diagnosed with occupational diseases improves working conditions and changes the above mentioned perceptions prevailing in the past.

I. Annex 1: Workshop programmes

1.1 Day 1 programme

Συνάντηση Εργασίας

«Μεγαλύτερη ασφάλεια και υγεία στην εργασία σε κάθε ηλικία»

25 Ιουνίου, 2014

Royal Olympic Hotel

Αθνασιού Διάκου 28-34, Αθήνα, πλησίον του σταθμού ΜΕΤΡΟ Ακρόπολη

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Εισαγωγή

Η Συνάντηση Εργασίας διοργανώνεται στο πλαίσιο ενός ευρύτερου πιλοτικού Προγράμματος στην ΕΕ για την ασφάλεια και την υγεία των ηλικιωμένων εργαζομένων, με πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Το Πρόγραμμα συντονίζεται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (EU - OSHA) και υλοποιείται από κοινοπραξία εταιρειών. Επικεφαλής της κοινοπραξίας είναι η εταιρεία Milieu Ltd και μέλος της κοινοπραξίας στην Αθήνα η Εργονομία ΑΕ. Στόχος το Προγράμματος είναι να εντοπίσει και να αξιολογήσει στα Κράτη Μέλη της Ε.Ε. τις στρατηγικές και τα συστήματα για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία τα οποία λαμβάνουν υπόψη τη γήρανση του εργατικού δυναμικού και μπορούν να εξασφαλίσουν καλύτερη πρόληψη για όλους καθ' όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής ζωής τους, περιλαμβανομένων στρατηγικών αποκατάστασης/επανεκπαίδευσης στην εργασία. Τα αποτελέσματα του Προγράμματος θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη της πολιτικής και θα αναδείξουν παραδείγματα επιτυχημένων και καινοτόμων πρακτικών.

Στόχοι

Οι στόχοι της Συνάντησης Εργασίας είναι:

- να επιβεβαιωθούν τα ευρήματα της μελέτης, η οποία έχει εκπονηθεί από την κοινοπραξία, σχετικά με την ασφάλεια και υγεία στην εργασία του γηράσκοντα εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα, καθώς επίσης να ερμηνευθούν τα αποτελέσματα της μελέτης.
- να λάβει χώρα συζήτηση μεταξύ εμπλεκόμενων φορέων και ειδικών στον τομέα της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας, προκειμένου να συγκεντρωθούν περισσότερες πληροφορίες και παραδείγματα καλών πρακτικών.
- να πραγματοποιηθεί ανταλλαγή απόψεων και ιδεών σχετικά με το τι λειτουργεί καλά, τι θα μπορούσε να βελτιωθεί, και ποια είναι τα κίνητρα, οι ανάγκες και τα εμπόδια για την προώθηση στην Ελλάδα προγραμμάτων και πρωτοβουλιών για μεγαλύτερη ασφάλεια και υγεία στην εργασία ενός γηράσκοντα εργατικού δυναμικού.

Πρόγραμμα

9.00 - 9.30	Εγγραφή και καφές
9.30 - 9.50	Εισαγωγή στο Πρόγραμμα και στη Συνάντηση Εργασίας
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Καλωσόρισμα και έναρξη της Συνάντησης Εργασίας Δρ. Παναγιώτης Παπαδόπουλος, Διευθυντής Υπηρεσιών ΑΥΕ, Εργονομία ΑΕ 2. Οι δράσεις του Υπουργείου Εργασίας επί της γενικότερης προστασίας των ηλικιωμένων εργαζομένων κ. Κωνσταντίνος Πανταζής, Ειδικός Γραμματέας Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας 3. Η ειδική εργατική νομοθεσία για την ασφάλεια και υγεία για τους ηλικιωμένους εργαζόμενους

- κ. **Αντώνης Χριστοδούλου**, Γενικός Διευθυντής Υγιεινής και Συνθηκών Εργασίας, Υπουργείο Εργασίας
- 09.50 - 11.15 Ολομέλεια:
1. **Παρουσίαση των πρωτοβουλιών της ΟΚΕ για την ενεργό γήρανση**
κ. **Ηλίας Ηλιόπουλος**, Αντιπρόεδρος Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΟΚΕ)
 2. **Οι συνθήκες ΥΑΕ ως προϋπόθεση για την αξιοποίηση των εργαζομένων ηλικίας άνω των 55 χρόνων**
κ. **Βασίλειος Μακρόπουλος**, Καθηγητής Ιατρικής της Εργασίας, Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας
 3. **Προβλήματα απασχόλησης και πολιτικές ενεργού γήρανσης στην Ελλάδα πριν και κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης**
κ. **Κώστας Δημουλάς**, Ερευνητής ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, Επ. Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο
 4. **Γήρανση και παραγωγή: Πρόκληση για την οργάνωση της εργασίας και της απασχόλησης**
κ. **Πλάτωνας Τήνιος**, Επ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πειραιά
 5. **Πρωτοβουλίες προστασίας των ηλικιωμένων εργαζομένων με βάση την ιατρική και υγειονομική κάλυψη**
κ. **Θόδωρος Κωνσταντινίδης**, Καθηγητής Ιατρικής της Εργασίας, Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Θράκης, Πρόεδρος ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.
 6. **Δράσεις κατάρτισης, ενίσχυσης και απασχόληση ηλικιωμένων**
κ. **Παναγιώτης Οικονομάκος**, Προϊστάμενος Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» του Υπουργείου Εργασίας
 7. **Όροι και προϋποθέσεις συνταξιοδότησης. Κίνητρα και αντικίνητρα. Ποσοτικά στοιχεία**
κα **Κωνσταντίνα Λεκκάκου**, Υπάλληλος Δν/σης Διεθνών Ασφαλιστικών Σχέσεων Τμήμα Συντάξεων Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ)
 8. **Εργονομική προσέγγιση για την εργασία των ηλικιωμένων εργαζομένων με ασφάλεια και υγεία**
κ. **Νίκος Μαρμαράς**, Καθηγητής Εργονομίας, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
 9. **Μελέτη περίπτωσης: «Ενδυνάμωση δεξιοτήτων των επαγγελματιών υγείας στους εργασιακούς χώρους, για τη βελτίωση της υγείας του γηράσκοντος εργατικού δυναμικού»**
κα **Αθηνά Λινού – κα Ντίνα Ζώτα**, Ινστιτούτο Προληπτικής, Περιβαλλοντικής και Εργασιακής Ιατρικής-Prolepsis
- 11.15 - 12.00 Συζήτηση μεταξύ των ομιλητών και των συμμετεχόντων σχετικά με την αποτελεσματικότητα των πολιτικών / στρατηγικών στην Ελλάδα που παίζουν ρόλο για την ΑΥΕ των ηλικιωμένων εργαζομένων
- 12.00 - 12.45
1. **Οι απόψεις της ΓΣΕΕ για μεγαλύτερη ασφάλεια και υγεία στην εργασία σε κάθε ηλικία**
κ. **Αλέξανδρος Κομίνης**, Μέλος του Συμβουλίου της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών της Ελλάδας (ΓΣΕΕ) υπεύθυνος για θέματα ΑΥΕ
 2. **Οι απόψεις του ΣΕΒ για την προσέγγιση των ηλικιωμένων εργαζομένων**
κα **Ρένα Μπαρδάνη**, Διευθύντρια Τομέα Ανθρώπινου Δυναμικού του ΣΕΒ, (Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών)
 3. **Το ζήτημα της διαχείρισης της Ενεργού Γήρανσης: Προβλήματα και προκλήσεις**
κ. **Απόστολος Ξυράφης**, Γενικός Γραμματέας Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΟΚΕ)
- 12.45 - 13.30 Γεύμα

- 13.30 - 15.15 Παράλληλες συνεδρίες:
Συγκρότηση τριών ομάδων εργασίας οι οποίες θα συζητήσουν πώς εφαρμόζονται στην πράξη οι εθνικές πολιτικές και τα προγράμματα για μεγαλύτερη ασφάλεια και υγεία στην εργασία σε κάθε ηλικία (*). Κάθε ομάδα θα ορίσει τον Συντονιστή της και θα συζητήσει τα ίδια θέματα. Τα αποτελέσματα θα παρουσιασθούν και συζητηθούν συγκριτικά κατά τη διάρκεια της τελευταίας Ολομέλειας
- 15.15 - 15.45 Ολομέλεια:
Παρουσίαση από τους τρεις Συντονιστές των ομάδων εργασίας των αποτελεσμάτων των παράλληλων συνεδριών και συζήτηση μεταξύ των συμμετεχόντων αναφορικά με τους παράγοντες επιτυχίας, τα εμπόδια και τις ανάγκες όσον αφορά στην ανάπτυξη και στην εφαρμογή πολιτικών και προγραμμάτων στην Ελλάδα για μεγαλύτερη ασφάλεια και υγεία στην εργασία σε κάθε ηλικία
- 15.45 - 16.00 Κλείσιμο της Συνάντησης Εργασίας

Συντονιστής: κ. Νικόλαος Σαραφόπουλος, Ph.D., Διευθυντής του Κέντρου για την Πρόληψη του Επαγγελματικού Κινδύνου (ΚΕΠΕΚ) Δυτικής Ελλάδας, Ηπείρου & Ιονίων Νήσων, Επιθεώρηση Εργασίας, Υπουργείο Εργασίας

(*) Όσον αφορά στην πρακτική εφαρμογή των πρωτοβουλιών και των προγραμμάτων στην Ελλάδα σχετικά με την ΑΥΕ των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας, τι θα αναφέρατε ως:

- **Κινητήριες δυνάμεις και κίνητρα** (π.χ. για τους εργοδότες προκειμένου να εφαρμόζουν πολιτικές ΑΥΕ για ηλικιωμένους εργαζόμενους, ενώ για τους εργαζόμενους προκειμένου να συμμετέχουν στις δραστηριότητες που αναπτύσσονται από τους εργοδότες τους)
- **Εμπόδια** (π.χ. τα οποία αντιμετωπίζουν οι εργοδότες για την εφαρμογή των σχετικών προγραμμάτων, από την κορυφή προς τα κάτω ή από κάτω προς τα πάνω)
- **Ανάγκες** (π.χ. τι υποστήριξη απαιτείται από την επιχείρηση ή σε εθνικό επίπεδο για την επιτυχή εφαρμογή της ΑΥΕ και πρωτοβουλιών για ηλικιωμένους εργαζόμενους)
- **Επιτυχίες** (π.χ. ποιοι παράγοντες συμβάλλουν στην επιτυχή υλοποίηση των σχετικών προγραμμάτων εντός των επιχειρήσεων)

1.2 Day 2 programme

Συνάντηση Εργασίας

«Αποκατάσταση και Επανάταξη στην Εργασία στα πλαίσια μεγαλύτερης Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία σε κάθε ηλικία»

26 Ιουνίου, 2014

Royal Olympic Hotel

Αθανασίου Διάκου 28-34, Αθήνα, πλησίον του σταθμού ΜΕΤΡΟ Ακρόπολη

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Εισαγωγή

Η Συνάντηση Εργασίας διοργανώνεται στο πλαίσιο ενός ευρύτερου πιλοτικού Προγράμματος στην ΕΕ για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία των ηλικιωμένων εργαζομένων, με πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Το Πρόγραμμα συντονίζεται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (EU - OSHA) και υλοποιείται από κοινοπραξία εταιρειών. Επικεφαλής της κοινοπραξίας είναι η εταιρεία Milieu Ltd και μέλος της κοινοπραξίας στην Αθήνα η Εργονομία ΑΕ. Στόχος του Προγράμματος είναι να εντοπίσει και να αξιολογήσει στα Κράτη Μέλη της Ε.Ε. τις στρατηγικές και τα συστήματα για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία τα οποία λαμβάνουν υπόψη τη γήρανση του εργατικού δυναμικού και μπορούν να εξασφαλίσουν καλύτερη πρόληψη για όλους καθ' όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής ζωής τους. Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στις στρατηγικές και τα προγράμματα αποκατάστασης και επανένταξης στην εργασία. Τα αποτελέσματα του Προγράμματος θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη της πολιτικής και θα αναδείξουν παραδείγματα επιτυχημένων και καινοτόμων πρακτικών.

Στόχοι

Οι στόχοι της Συνάντησης Εργασίας είναι:

- να επιβεβαιωθούν τα ευρήματα της μελέτης, η οποία έχει εκπονηθεί από την κοινοπραξία, σχετικά με την ασφάλεια και υγεία στην εργασία του γηράσκοντα εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα, η οποία εστιάζει στις στρατηγικές αποκατάστασης και επανένταξης στην εργασία, όπως επίσης να ερμηνευθούν τα αποτελέσματα της μελέτης.
- να λάβει χώρα συζήτηση μεταξύ εμπλεκόμενων φορέων και ειδικών στον τομέα της αποκατάστασης και επανένταξης στην εργασία, προκειμένου να συγκεντρωθούν περισσότερες πληροφορίες και παραδείγματα καλών πρακτικών.
- να πραγματοποιηθεί ανταλλαγή απόψεων και ιδεών σχετικά με το τι λειτουργεί καλά, τι θα μπορούσε να βελτιωθεί, και ποια είναι τα κίνητρα, οι ανάγκες και τα εμπόδια για την προώθηση στην Ελλάδα προγραμμάτων και πρωτοβουλιών σχετικά με την αποκατάσταση και επανένταξη στην εργασία.

Πρόγραμμα

09.00 – 09.30 Εγγραφή - καφές

09.30 – 09.35 Εισαγωγή στο Πρόγραμμα και στη Συνάντηση Εργασίας

1. **Καλωσόρισμα και έναρξη της Συνάντησης Εργασίας**
Δρ. Παναγιώτης Παπαδόπουλος, Διευθυντής Υπηρεσιών ΑΥΕ, Εργονομία ΑΕ
2. **Η εργατική νομοθεσία για τα εργατικά ατυχήματα και τις επαγγελματικές ασθένειες**
κ. Αντώνης Χριστοδούλου, Γενικός Διευθυντής Υγιεινής και Συνθηκών Εργασίας,

	Υπουργείο Εργασίας
09.35 – 10.55	<p>Ολομέλεια:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Ασφαλιστική κάλυψη της πρόσκαιρης ή μόνιμης ανικανότητας προς εργασία. Όροι συνταξιοδότησης ή επανένταξης στην εργασία. κα Ελένη Νιαρχάκου, Διευθύντρια Δ/σης Αναπηρίας και Ιατρικής της Εργασίας, Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ) 4. Ηλικιωμένοι εργαζόμενοι, δεδομένα και αναγκαία στοιχεία. Μελέτες ενεργού γήρανσης κα Μαρία-Μαγδαληνή Τσίπρα, Δικηγόρος, εξωτερική συνεργάτης Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΟΚΕ) 5. Απαραίτητα βήματα για την επανένταξη εργαζομένων στην εργασία μετά από ατύχημα ή ασθένεια κ. Βασίλειος Μακρόπουλος, Καθηγητής Ιατρικής Εργασίας στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας 6. Οι απόψεις της ΓΣΕΕ για την αποκατάσταση και επανένταξη στην εργασία στα πλαίσια μεγαλύτερης ασφάλειας και υγείας στην εργασία σε κάθε ηλικία κ. Αλέξανδρος Κομίνης, Μέλος του Συμβουλίου της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών της Ελλάδα (ΓΣΕΕ), υπεύθυνος για θέματα ΑΥΕ 7. Πρωτοβουλίες εταιρικής ευθύνης για την ασφάλεια και υγεία των εργαζομένων κάθε ηλικίας κα Μαρία Αλεξίου, Πρόεδρος Δικτύου Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης 8. Θέματα εργονομίας κατά την επανένταξη στην εργασία μετά από ατύχημα ή ασθένεια κ. Δημήτριος Ναθαναήλ, Πρόεδρος, Ελληνική Εταιρεία Εργονομίας 9. Η ιατρική της εργασίας στην πράξη: αξιολόγηση και καταλληλότητα για εργασία κ. Βασίλης Δρακόπουλος, Δρ. Ιατρικής, Ειδικός Ιατρός Εργασίας
10.55 – 11.30	Συζήτηση μεταξύ των ομιλητών και των συμμετεχόντων σχετικά με την αποτελεσματικότητα των πολιτικών, στρατηγικών και νομοθεσίας στην Ελλάδα που παίζουν ρόλο για την αποκατάσταση και επανένταξη στην εργασία
11.30 – 11.45	Διάλειμμα για καφέ
11.45 – 12.45	<p>Παράλληλες συνεδρίες:</p> <p>Συγκρότηση τριών ομάδων εργασίας οι οποίες θα συζητήσουν πώς εφαρμόζονται στην πράξη τα προγράμματα αποκατάστασης και επανένταξης στην εργασία ^(*). Κάθε ομάδα θα ορίσει τον Συντονιστή της και θα συζητήσει τα ίδια θέματα. Τα αποτελέσματα θα παρουσιασθούν και συζητηθούν συγκριτικά στην Ολομέλεια που θα ακολουθήσει</p>
12.45 – 13.30	<p>Ολομέλεια:</p> <p>Παρουσίαση από τους τρεις Συντονιστές των ομάδων εργασίας των αποτελεσμάτων των παράλληλων συνεδριών. Συζήτηση μεταξύ των συμμετεχόντων για τους παράγοντες επιτυχίας, τα εμπόδια και τις ανάγκες όσον αφορά στην ανάπτυξη και στην εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών και προγραμμάτων στην Ελλάδα για την αποκατάσταση και επανένταξη στην εργασία με σκοπό την μεγαλύτερη ασφάλεια και υγεία σε κάθε ηλικία</p>
13.30 – 14.30	<p>Γεύμα</p> <p>Κλείσιμο</p>
	<p>Συντονιστής: κ. Νικόλαος Σαραφόπουλος, Ph.D., Διευθυντής του Κέντρου για την Πρόληψη του Επαγγελματικού Κινδύνου (ΚΕΠΕΚ) Δυτικής Ελλάδας, Ηπείρου & Ιονίων Νήσων, Επιθεώρηση Εργασίας, Υπουργείο Εργασίας</p>

(*) **Όσον αφορά στην πρακτική εφαρμογή των πρωτοβουλιών και των προγραμμάτων στην Ελλάδα σχετικά με την αποκατάσταση και την επανένταξη στην εργασία, τι θα αναφέρατε ως:**

- **Κινητήριες δυνάμεις και κίνητρα** (π.χ. για τους εργοδότες προκειμένου να εφαρμόζουν σχετικές πολιτικές, ενώ για τους εργαζόμενους προκειμένου να συμμετέχουν σε υπάρχοντα προγράμματα)
- **Εμπόδια** (π.χ. τα οποία αντιμετωπίζουν οι εργοδότες για την εφαρμογή των σχετικών προγραμμάτων, από την κορυφή προς τα κάτω ή από κάτω προς τα πάνω, καθώς και τα εμπόδια που συναντούν οι εργαζόμενοι προκειμένου να ενταχθούν σε ένα πρόγραμμα αποκατάστασης ή/και επανένταξης στην εργασία)
- **Ανάγκες** (π.χ. τι υποστήριξη απαιτείται από την επιχείρηση ή σε εθνικό επίπεδο για την επιτυχή εφαρμογή προγραμμάτων αποκατάστασης ή/και επανένταξης στην εργασία)
- **Επιτυχίες** (π.χ. ποιοι παράγοντες συμβάλλουν στην επιτυχή υλοποίηση των σχετικών προγραμμάτων)

II. Annex 2: Participants lists

2.1 Day 1 participants list

Συνάντηση Εργασίας

Μεγαλύτερη ασφάλεια και υγεία στην εργασία σε κάθε ηλικία

25 Ιουνίου, 2014

Πίνακας Ομιλητών & Συμμετεχόντων

Ομιλητές		
Επίθετο	Όνομα	Φορέας / Οργανισμός
ΔΗΜΟΥΛΑΣ	Κώστας	Ινστιτούτο Εργασίας Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (ΙΝΕ ΓΣΕΕ)
ΖΩΤΑ	Ντίνα	Ινστιτούτο Προληπτικής, Περιβαλλοντολογικής και Εργασιακής Ιατρικής (PROLEPSIS)
ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ	Ηλίας	Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ)
ΚΟΜΙΝΗΣ	Αλέξανδρος	Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ)
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ	Θεόδωρος	Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής & Ασφάλειας της Εργασίας (ΕΛΙΝΥΑΕ)
ΛΕΚΚΑΚΟΥ	Κωνσταντίνα	Τόρμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ)
ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΣ	Βασίλειος	Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας
ΜΑΡΜΑΡΑΣ	Νικόλαος	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)
ΜΠΑΡΔΑΝΗ	Ρένα	Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ)
ΞΥΡΑΦΗΣ	Απόστολος	Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ)
ΠΑΝΤΑΖΗΣ	Κωνσταντίνος	Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας- Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΥΕΚΑΠ – ΣΕΠΕ)
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ	Παναγιώτης	ΕΡΓΟΝΟΜΙΑ Α.Ε.
ΣΑΡΑΦΟΠΟΥΛΟΣ	Νικόλαος	Συντονιστής
ΤΗΝΙΟΣ	Πλάτων	Πανεπιστήμιο Πειραιά
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ	Αντώνης	Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας (ΥΕΚΑΠ)

Συμμετέχοντες		
Επίθετο	Όνομα	Φορέας / Οργανισμός
ΑΥΓΟΥΣΤΑΚΗΣ	Ιωάννης	PROTERGIA A.E.
ΒΑΜΒΑΚΑ	Ντανιέλα	Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας- Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΥΕΚΑΠ – ΣΕΠΕ)
ΒΑΣΙΛΑ	Άννα	Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ)
ΚΟΝΣΟΛΑΣ	Αντώνιος	Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου (ΕΣΕΕ)
ΚΟΣΜΑ	Αθηνά	Milieu Ltd
ΚΟΥΜΕΝΟΣ	Γιάννης	J&P AVAX

Συμμετέχοντες		
Επίθετο	Όνομα	Φορέας / Οργανισμός
ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΟΠΟΥΛΟΣ	Ιωάννης	Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας (ΥΕΚΑΠ)
ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ	Οφηλία	COSMOTE
ΜΑΝΩΛΗΣ	Ευάγγελος	Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΔΕΣΦΑ)
ΜΑΡΑΜΠΟΥΤΗΣ	Πέτρος	Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ)
ΜΠΑΝΟΥΤΣΟΣ	Ηλίας	ΕΡΓΟΝΟΜΙΑ Α.Ε.
ΜΠΑΡΛΑΜΠΑΝΗ	Ελένη	S&B Industrial Minerals S.A.
ΝΙΑΡΧΑΚΟΥ	Ελένη	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ)
ΠΙΣΙΜΙΣΗ	Ματίνα	Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας-Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΥΕΚΑΠ – ΣΕΠΕ)
ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ	Γεώργιος	Ειδικός Ιατρός Εργασίας
ΤΟΥΦΕΚΟΥΛΑ	Χρυσούλα	Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας-Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΥΕΚΑΠ – ΣΕΠΕ)
ΤΣΙΑΜΗ	Χρυσούλα	Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας
ΦΩΤΕΙΝΕΑ-ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΥ	Αναστασία	Ινστιτούτο Προληπτικής, Περιβαλλοντολογικής και Εργασιακής Ιατρικής (PROLEPSIS)
ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ	Θεοδώρα	Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδας (ΟΤΕ)

2.2 Day 2 participants list

Συνάντηση Εργασίας

Αποκατάσταση και Επανεξέταση στην Εργασία στα πλαίσια μεγαλύτερης
Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία σε κάθε ηλικία

26 Ιουνίου, 2014

Πίνακας Ομιλητών & Συμμετεχόντων

Ομιλητές		
Επίθετο	Όνομα	Φορέας / Οργανισμός
ΑΛΕΞΙΟΥ	Μαρία	Δίκτυο Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης
ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ	Βασίλης	Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής & Ασφάλειας της Εργασίας (ΕΛΙΝΥΑΕ)
ΚΟΜΙΝΗΣ	Αλέξανδρος	Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ)
ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΣ	Βασίλειος	Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας
ΝΑΘΑΝΑΗΛ	Δημήτριος	Ελληνική Εταιρεία Εργονομίας
ΝΙΑΡΧΑΚΟΥ	Ελένη	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ)
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ	Παναγιώτης	ΕΡΓΟΝΟΜΙΑ Α.Ε.
ΣΑΡΑΦΟΠΟΥΛΟΣ	Νικόλαος	Συντονιστής
ΤΣΙΠΡΑ	Μαρία	Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ)
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ	Αντώνης	Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας (ΥΕΚΑΠ)
Συμμετέχοντες		
Επίθετο	Όνομα	Φορέας / Οργανισμός
ΒΑΣΙΛΑ	Άννα	Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ)
ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ	Σεραφείμ	Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΔΕΣΦΑ)
ΚΟΣΜΑ	Αθηνά	Milieu Ltd
ΚΟΥΜΕΝΟΣ	Γιάννης	J&P AVAX
ΛΕΚΚΑΚΟΥ	Κων/να	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ)
ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ	Οφηλία	COSMOTE
ΜΑΝΩΛΗΣ	Ευάγγελος	Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΔΕΣΦΑ)
ΜΑΡΑΜΠΟΥΤΗΣ	Πέτρος	Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ)
ΜΕΡΜΕΛΑΣ	Οδυσσεάς	Ανώτατη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (ΑΔΕΔΥ)
ΜΠΑΝΟΥΤΣΟΣ	Ηλίας	ΕΡΓΟΝΟΜΙΑ Α.Ε.
ΜΠΑΡΛΑΜΠΑΝΗ	Ελένη	S&B Industrial Minerals S.A.
ΠΙΝΟΤΣΗ	Δήμητρα	Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής & Ασφάλειας της Εργασίας (ΕΛΙΝΥΑΕ)
ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ	Γεώργιος	Ειδικός Ιατρός Εργασίας
ΤΟΥΦΕΚΟΥΛΑ	Χρύσα	Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας- Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΥΕΚΑΠ – ΣΕΠΕ)